

Kirje

3.5.2024

VN/23997/2023
VN/23997/2023-VM-23

Ympäristöministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Valtiovarainministeriöltä on pyydetty lausuntoa otsikossa mainitusta ympäristöministeriön valmistelemasta hallituksen esitysluonnoksesta laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettua lakia (431/2023, ”RYTJ-laki”) (”lakiehdotus”). Lakiehdotuksen tavoitteena on parantaa viranomaisten välistä tiedonjakoa Suomen ympäristökeskuksen hallinnoimassa rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä myöntämällä viranomaisille oikeus välttämättömiin salassa pidettäviin tietoihin sekä lisäämällä Suomen ympäristökeskukselle oikeus saada Verohallinnolta maksutta salassapitosäännösten estämättä kiinteistöverotuksen verotustietoja.

Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleisiä näkökohtia esitysluonnoksesta

Valtiovarainministeriö pitää esitysluonnoksesta ilmenevää viranomaisten välistä tiedonjakoa koskevaa lakiehdotusta kannatettavana. Esitysluonnoksesta ilmenevät näkökohdat sääntelytarpeesta ovat yleisesti perusteltuja.

Lakiehdotuksen 10 §:ssä lisättäisiin valtion viranomaisten tiedonsaantioikeuksia myöntämällä useille valtion viranomaisille, esimerkiksi Verohallinnolle, oikeus saada tehtäviensä hoitamisen kannalta välttämättömät tiedot maksutta salassapitosäännösten estämättä Suomen ympäristökeskuksen hallinnoimasta rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Säännöksen tarkoituksena on estää viranomaisten välisen tiedonkulun keskeytyminen erilaisten salassapitosäännösten tulkintojen vuoksi siirryttäessä Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämistä rakennustietopalveluista valtakunnalliseen rakennetun ympäristön tietojärjestelmän käyttämiseen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
 +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.vm@gov.fi

Sääntely täydentäisi Verohallinnon nykyisiä verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 18 ja 20 §:n mukaisiin viranomaisen yleiseen ja erityiseen tiedonantovelvollisuuteen perustuvia tiedonsaantioikeuksia, jotka jäisivät voimaan entisen sisältöisinä.

Lakiehdotuksen 9 a §:ssä lisättäisiin Suomen ympäristökeskuksen oikeudesta saada pyynnöstä Verohallinnolta maksutta salassapitosäännösten estämättä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999, ”verotietolaki”) 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja verotustietoja kiinteistöverotuksesta, joita Verohallinto nykyisin luovuttaa erillisluovutuksilla kunnan viranomaisille verotietolain mainitun säännöksen nojalla.

Siltä osin kuin kysymys on verotietolain 14 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisista rakennusta tai sen osia koskevista tiedoista Suomen ympäristökeskuksella on oikeus saada tiedot rakennetun ympäristön tietojärjestelmän rakennustietovarantoon tietojen ylläpitämistä varten sekä kunnan viranomaisille annettavaksi (lakiehdotuksen 9 a §:n 1 momentti). Siltä osin kuin kysymys on verotietolain 14 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdan mukaisista kunnan kiinteistöverovelvollisista yksilöintietoineen sekä kunnan alueella olevan kiinteistön maapohjaa koskevista tiedoista Suomen ympäristökeskuksella on oikeus saada tiedot kunnan viranomaisille annettavaksi (lakiehdotuksen 9 a §:n 2 momentti).

Kuntien siirryttyä rakennetun ympäristön tietojärjestelmään vuoteen 2029 mennessä olisi Verohallinnon mahdollista luopua verotietolain 14 §:n 2 momentissa tarkoitetuista erillisistä tietoluovutuksista ja toimittaa tiedot kerran Suomen ympäristökeskukseen, joka välittäisi tiedot teknisten rajapintojen kautta kunnille lakiehdotuksen 9 a §:n 3 momentin nojalla.

Jatkovalmistelussa ja lain toimeenpanossa on kiinnitettävä huomiota siihen, että erityisesti siirtymäaikana ennen järjestelmän käyttöönottoa Verohallinto ja muut viranomaiset saavat lakiehdotuksen 10 §:n nojalla tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä vastaavalla tavalla kuin tälläkin hetkellä Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämistä rakennustietopalvelusta.

Lisäksi jatkovalmistelussa tulee kiinnittää tarkempaa huomiota ja arvioida lakiehdotuksen 9 a §:n rakenteeseen ja muotoiluun sekä tietojen tarpeellisuuteen, täsmällisyyteen ja käyttötarkoituksiin. Lisäksi säännöksen suhdetta verotietolain ja julkisuuslain sääntelyyn sekä RYTJ-lain kokonaisuuteen, erityisesti viranomaisten tiedonsaantioikeuksiin lakiehdotuksen 10 §:ssä, on selvennettävä. Verohallinnon tehtävien kannalta olisi myös perusteltua, että jatkovalmistelussa selvitettäisiin eri kuntien valmiuksia teknisten rajapintojen käyttämiseen, jotta tietojärjestelmän käyttämistä voitaisiin konkreettisesti edistää ja välttää rinnakkaisia tietoluovutuksia verotustietojen osalta.

Erityisesti verohallintoa koskevista tarkemmista näkökohdista lausutaan jäljempänä.

Tietojärjestelmässä käsiteltävien verotustietojen julkisuus ja salassapito sekä tiedonsaantioikeudet

RYTJ-laissa ei erikseen säädetä rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tallennettavien ja käsiteltävien tietojen julkisuudesta ja salassapidosta.

Lakiehdotuksen 9 a §:n osalta esitysluonnoksessa todetaan verotustietojen julkisuudesta säädettyä verotietolaissa ja niiden olevan pääsääntöisesti salassa pidettäviä verotietolain 4 §:n mukaan (s. 4). Esitysluonnoksessa ei kuitenkaan tarkemmin kuvata minkä säännösten mukaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmään luovutettujen verotustietojen salassapito määräytyy sen jälkeen, kun Verohallinto on luovuttanut tiedot Suomen ympäristökeskukselle.

Lisäksi esitysluonnoksessa todetaan, että lakiehdotuksen 9 a §:n nojalla saatujen verotustietojen salassapitoa ei ehdoteta murrettavaksi, vaan verotustiedot pysyisivät salassa pidettävänä ja niitä voitaisiin jakaa eteenpäin vain niille viranomaisille, joilla on laissa säädetty oikeus salassa pidettävään tietoon (s. 6-7).

Esitysluonnoksen perusteluista ei nimenomaisesti ilmene, että rakennetun ympäristön tietojärjestelmään luovutettujen verotustietojen salassapito määräytyisi verotietolain mukaan. Osittain epäselväksi jää myös, onko Verohallinnon Suomen ympäristökeskukselle luovuttamia salassa pidettäviä tietoja kuitenkin mahdollista joiltain osin luovuttaa lakiehdotuksen 10 §:n mukaan, vaikka tiedot on luovutettu vain lakiehdotuksen 9 a §:n mukaisiin käyttötarkoituksiin (vrt. s. 6-7 ja 9). Lisäksi lakiehdotuksen 9 a ja 10 §:n keskinäinen suhde jää yleensä epäselväksi.

Jatkovalmistelussa voisi olla perusteltua harkita mahdollisuutta säätää RYTJ-laissa erikseen kunkin rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tallennettavan tiedon salassapidosta tietojen luonteen ja salassapitointressin perusteella, kuten esimerkiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 2 §:n tai positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain (739/2022) 3 §:n säännösten kaltaisesti. Jos esityksessä on tarkoitus rajoittaa tietojen edelleen luovuttamista muihin kuin säännöksessä tarkoitettuihin käyttötarkoituksiin, olisi tästä perusteltua säätää RYTJ-laissa (vrt. laki positiivisesta luottotietorekisteristä 3 ja 24 §).

Elleivät erilliset salassapitosäännökset RYTJ-lakiin tule kysymykseen, olisi lopullisen hallituksen esityksen perusteluissa ainakin yksilöitävä ja kuvattava tarkemmin ne säännökset, joiden mukaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmään luovutettujen verotustietojen salassapito ja tiedonsaantioikeudet määräytyvät sen jälkeen, kun Verohallinto on luovuttanut salassa pidettävät verotustiedot Suomen ympäristökeskukselle. Lisäksi olisi selvennettävä 9 a ja 10 §:n välistä suhdetta.

Lakiehdotuksen 9 a §:n rakenteesta ja muotoilusta sekä tietojen tarpeellisuudesta, täsmällisyydestä ja käyttötarkoituksista

Lakiehdotuksen 9 a §:n 1 ja 2 momenttien sanamuodosta puuttuu nimenomainen vaatimus tietojen tarpeellisuudesta tai välttämättömyydestä siten kuin perustuslakivaliokunnan käytännössä on edellytetty. Tietojen tarpeellisuus kuntien rekistereiden ylläpitoon ja oikeudenvallvontaan on sen sijaan ilmaistu kunnan viranomaisten tiedonsaantioikeutta koskevassa 9 a §:n 3 momentissa.

Jää osittain epäselväksi, ovatko kaikki verotietolain 14 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaiset rakennusta koskevat tiedot tarpeellisia saada myös rakennustietovarantoon tietojen ylläpitämistä varten. Säännöksen sanamuodon perusteella vaikuttaisi siltä, että myös esimerkiksi rakennuksen verotusarvoa ja kiinteistöveroa koskevat tiedot olisivat Suomen ympäristökeskukselle tähän tarkoitukseen luovutettavia verotustietoja, vaikka näissä tiedoissa ei varsinaisesti ole kysymys raken-

nuksen laajuutta tai ominaisuuksia koskevista tiedoista. Tiedot näyttäisivät osittain poikkeavan rakennusvarantojärjestelmään tallennettavista rakentamislain (751/2023) 72 ja 73 §:n mukaisista tiedoista.

Lisäksi jää epäselväksi, mitä ”rakennusta tai sen osilla” koskevilla tiedoilla tarkalleen ottaen tarkoitetaan, kun verotietolain 14 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisen terminologian mukaan kysymys on ”rakennusta” koskevista tiedoista. Lisäksi termi ”rakennustietovarantoon tietojen ylläpitämistä varten” on jokseenkin epäselvä jättäessään avoimeksi sen, minne tiedot päätyvät rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä, kun ne eivät esitysluonnoksen mukaan tule sisällymään rakennustietovarantoon RYTJ-lain 2 §:n 2 momentin mukaan.

Jatkovalmistelussa olisi perusteltua lisätä lakiehdotuksen 9 a §:ään kattavasti tietojen tarpeellisuusvaatimus sekä yksilöidä täsmällisemmin ne tiedot, jotka todellisuudessa ovat tarpeen rakennustietovarannon tietojen ylläpitämistä varten sekä selventää säännöksessä käytettyä terminologiaa. Lisäksi olisi perusteltua selventää tarkemmin esimerkiksi esityksen perusteluissa, millä tavalla tiedot sisällytetään rakennetun ympäristön tietojärjestelmään ja millä tavalla niitä käytetään ja luovutetaan.

Jatkovalmistelussa olisi myös perusteltua tarkastella lakiehdotuksen 9 a §:n rakennetta ja otsikkoa. Pykälän otsikko ei parhaimmalla mahdollisella tavalla kuvaa pykälän sisältöä siltä osin kuin pykälässä säädettäisiin myös kunnan viranomaisten tiedonsaantioikeudesta. Harkittavaksi myös se, olisiko Suomen ympäristökeskuksen tiedonsaantioikeudesta ja kunnan viranomaisten tiedonsaantioikeudesta säädettävä selvyiden vuoksi erillisissä pykälissä.

Lisäksi jatkovalmistelussa olisi perusteltua kiinnittää huomiota vaihtoehtoon, jossa lakiehdotuksen 9 a §:ssä lueteltaisiin luovutettavat tiedot vastaavalla tarkkuudella kuin voimassa olevassa verotietolain 14 §:n 2 momentissa. Vaihtoehtoon taustalla on se, että jos kaikki kunnat ottavat rakennetun ympäristön tietojärjestelmän käyttöön, voi kuntien tiedonsaantioikeutta koskeva verotietolain 14 §:n 2 momentti ajan myötä käydä tarpeettomaksi. Tällöin voi olla mahdollista, että verotietolain asianomaiset säännökset kumottaisiin, jolloin mainittuun säännökseen ei voitaisi enää viitata RYTJ-laissa.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

ICT-johtaja

Jarkko Levasma

Tiedoksi YM, Jaakko Rastas
 VM, Anu Hernesmaa
 VM, Esa-Pekka Saari
 VM, Atro Andersson
 VM, Maarit Huotari
 VM, Jari Taipale

VN/23997/2023-VM-23

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: